

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizayov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOIIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN.....	93
Axliddin Aroptdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI

Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna

Urganch RANCH texnologiya universiteti 2-kurs magistranti

Yarmetova Nargiza Shiximbayevna

Urganch RANCH texnologiya universiteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya. Zamonaviy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishning muhim drayverlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu maqolada kichik biznes subyektlarining mamlakat iqtisodiyoti rivojidagi o'rni, ularning tadbirkorlik faolligini oshirishning zaruriyati hamda istiqbolli yo'nalishlari yoritilgan. Kichik biznesning iqtisodiy o'sish, bandlik va ijtimoiy barqarorlikka qo'shgan hissasi tahlil qilingan hamda Xorazm viloyatida aholi bandligini ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning roli va ahamiyati mexanizmlari ilmiy asosda ochib berilgan.

Kalit so'zlar: aholi bandligi, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy o'sish, innovatsiya, investitsiya, mehnat bozori, davlat qo'llab-quvvatlovi.

Abstract. In the modern economy, small business and private entrepreneurship are recognized as one of the key drivers of economic development. This article highlights the role of small business entities in the development of the national economy, the necessity of increasing entrepreneurial activity, and перспективные направления развития. The contribution of small business to economic growth, employment, and social stability is analyzed, and the mechanisms of the role and importance of small business and private entrepreneurship in ensuring employment in the Khorezm region are scientifically substantiated.

Key words: employment, small business, private entrepreneurship, economic growth, innovation, investment, labor market, government support.

Аннотация. В современной экономике малый бизнес и частное предпринимательство признаются одним из ключевых драйверов экономического развития. В данной статье освещается роль субъектов малого бизнеса в развитии национальной экономики, необходимость повышения их предпринимательской активности, а также перспективные направления развития. Проанализирован вклад малого бизнеса в экономический рост, занятость и социальную стабильность, а также научно обоснованы механизмы роли и значения малого бизнеса и частного предпринимательства в обеспечении занятости населения в Хорезмской области.

Ключевые слова: занятость населения, малый бизнес, частное предпринимательство, экономический рост, инновации, инвестиции, рынок труда, государственная поддержка.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida mamlakatlarning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes bozor iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, iqtisodiy faollikni oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda aholi daromadlarini ko'paytirishda muhim rol o'ynaydi [1].

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish, kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlash hamda aholi bandligini ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, "O'zbekiston — 2030" strategiyasida kichik va o'rta biznesni rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlash, innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish ustuvor vazifalar qatoriga kiritilgan [2].

Xorazm viloyati o'zining agrosanoat salohiyati, mehnat resurslari hamda turizm imkoniyatlari bilan kichik biznesni rivojlantirish uchun qulay hududlardan biri hisoblanadi. Viloyatda kichik biznes subyektlarining rivojlanishi aholi bandligini ta'minlash va iqtisodiy faollikni oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda [3].

Kichik biznes bozor iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi daromadlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu haqda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan qarorlari va iqtisodiy islohotlarida alohida ta'kidlangan [1].

“O'zbekiston — 2030” strategiyasida kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, innovatsion faoliyatni kengaytirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan [1].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan. Xususan, Q. Abdurahmonov o'zining ilmiy ishlarida mehnat bozorini rivojlantirishda kichik biznesning muhim o'rni borligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, kichik biznes iqtisodiyotda ishchi kuchidan samarali foydalanish va bandlik darajasini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi [4].

B. Rasulov tadqiqotlarida kichik biznesni rivojlantirishda hududiy omillarning ahamiyati va mahalliy iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga ta'siri tahlil qilingan. Muallif kichik biznes hududiy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim rol o'ynashini asoslab bergan [5].

Shuningdek, xalqaro tashkilotlar, jumladan, OECD va World Bank tadqiqotlarida ham kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish va bandlikni ta'minlashdagi roli yuqori baholanadi. Ularning ma'lumotlariga ko'ra, ko'plab mamlakatlarda yangi ish o'rinlarining asosiy qismi aynan kichik biznes subyektlari hisobiga yaratiladi [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda kichik biznesning aholi bandligiga ta'sirini o'rganish uchun bir qator ilmiy usullardan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Statistik tahlil usuli – O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida kichik biznes subyektlari soni va ularning o'sish dinamikasi o'rganildi [7].

- Taqqoslash usuli – 2020–2024-yillar davomida kichik biznes subyektlari sonining o'sish ko'rsatkichlari solishtirildi.

- Tizimli tahlil usuli – kichik biznesning hududiy iqtisodiyot va aholi bandligiga ta'siri kompleks tarzda tahlil qilindi.

- Adabiyotlar tahlili – ilmiy maqolalar, iqtisodiy tadqiqotlar va strategik hujjatlar o'rganildi.

Tadqiqot uchun asosiy ma'lumotlar rasmiy statistik manbalar, davlat dasturlari va hududiy iqtisodiy tahlil markazlari hisobotlaridan olindi [8].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Xorazm viloyatida kichik biznes subyektlari soni so'nggi yillarda barqaror ravishda oshib bormoqda. Xorazm viloyati O'zbekiston iqtisodiy hududlari orasida faol tadbirkorlik rivojlanayotgan mintaqalardan biridir. So'nggi yillarda kichik biznes subyektlari soni sezilarli darajada ortib, ular iqtisodiy o'sishning muhim drayveriga aylangan (1-jadval).

1-jadval. Xorazm viloyatida kichik biznes subyektlari sonining o'sishi¹

Yil	Kichik biznes subyektlari soni (mingta)	O'sish sur'ati (%)
2020	51.2	100
2021	55.8	108.9
2022	60.5	108.4
2023	67.1	110.9
2024	70.3	104.8

Mazkur ko'rsatkichlar viloyatda tadbirkorlik muhitining yaxshilanayotganini hamda kichik biznes faoliyati kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Kichik biznes faoliyatining tarmoqlar bo'yicha taqsimoti quyidagicha (2-jadval):

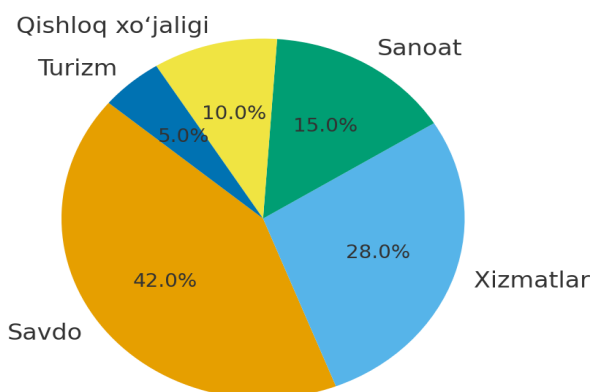
1 Muallif ishlanmasi

2-jadval. Kichik biznes faoliyati tarmoqlar kesimida²

Yo'nalish	Ulushi (%)
Savdo	42
Xizmatlar	28
Sanoat	15
Qishloq xo'jaligi	10
Turizm	5

2024-yil oxiriga kelib Xorazm viloyatida faoliyat yuritayotgan kichik tadbirkorlik subyektlari soni 38 400 dan oshdi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, viloyatda kichik biznes asosan savdo va xizmatlar sohasida rivojlangan bo'lib, turizm va hunarmandchilik sohalari ham istiqbolli yo'nalishlar hisoblanadi (1-rasm) [9].

Kichik biznes faoliyati tarmoqlar kesimida (2024)

1-rasm. Kichik biznes faoliyati tarmoqlar kesimida³

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik viloyatda aholi bandligini oshiradi, mahalliy resurslardan samarali foydalanadi, ayollar va yoshlarni tadbirkorlik faoliyatiga jalb qiladi. Shu bilan birga, moliyaviy resurslardan yanada samarali foydalanish, sog'lom raqobat muhitini rivojlantirish va norasmiy ish o'rinlarini rasmiy sektorga jalb etish orqali sohani yanada takomillashtirish imkoniyatlari mavjud (3, 4-jadvallar).

3-jadval. Xorazm viloyati YHM tarmoqlar kesimida (2024-yil)⁴

Tarmoq	Ulushi (%)	O'sish sur'ati (%)
Qishloq xo'jaligi	35	+4.3
Sanoat	25	+8.7
Xizmatlar sohasi	30	+6.9
Qurilish	10	+5.2

4-jadval. Eksport ko'rsatkichlari (mln. AQSh dollari)⁵

Yil	Eksport hajmi
2022	140
2023	180
2024	215

2 Muallif ishlanmasi

3 Muallif ishlanmasi

4 Muallif ishlanmasi

5 Muallif ishlanmasi

Potensial yo'nalishlar qatoriga agrosanoat kooperatsiyalari orqali eksportbop mahsulotlar yetishtirish, hunarmandchilikni rivojlantirish (xususan, Xiva, Bog'ot va Urganchda xalq san'ati an'analari qo'llab-quvvatlash), turizm sohasida mehmon uylari va gid xizmatlarini kengaytirish, shuningdek IT va raqamli xizmatlar, jumladan startaplar va texnoparklarni rivojlantirish kiradi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik viloyatda yangi ish o'rinlari yaratish orqali yoshlar, ayollar va qishloq joylarida bandlikni oshiradi, mahalliy resurslardan samarali foydalanish orqali iqtisodiy diversifikatsiyani ta'minlaydi hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlab, inklyuziv tadbirkorlikni rag'batlantiradi.

Shu bilan birga, ushbu sohada bir qator cheklovlar ham mavjud bo'lib, ular qatoriga moliyaviy resurslar yetarli emasligi, raqobatning kuchayishi hamda norasmiy ish joylarining statistik hisobga olinmasligi kiradi.

Kichik biznes O'zbekistonning bandlik siyosatida markaziy rol o'ynaydi. Rasmiy ma'lumotlar kichik subyektlar sonining o'sayotganini ko'rsatsa-da, sifatli bandlikni ta'minlash uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kengaytirish, jumladan mikroqarzarlar va grantlar ajratish, treninglar hamda biznes inkubatsiyalar orqali boshqaruv va texnologik malakalarni oshirish, mehnat qonunchiligi va ijtimoiy sug'urta tizimini kichik tadbirkorlik sharoitiga moslashtirish, rasmiy statistika va monitoringni kuchaytirish orqali norasmiy sektorni aniqlash va integratsiya qilish, shuningdek kichik biznes uchun soliq yengilliklari muddatini uzaytirish zarur hisoblanadi.

Xorazm viloyatida kichik biznesni rivojlantirish uchun soliq imtiyozlarini kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash, marketing bozorlarini rivojlantirish hamda raqamli iqtisodiyotni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, ayollar va yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash dasturlarining samaradorligini oshirish ham dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Xorazm viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik aholi bandligini ta'minlashda markaziy rol o'ynaydi. Ular yangi ish o'rinlarini yaratish, aholining daromadini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. "O'zbekiston — 2030" strategiyasi doirasida yaratilgan qulay sharoitlar ushbu jarayonni tezlashtiradi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faolligini oshirish mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Bu jarayon nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratadi, balki iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi, eksport salohiyatini oshiradi va aholi turmush darajasini yaxshilashga xizmat qiladi. Shunday ekan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ularning tadbirkorlik faolligini rag'batlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi "Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish" yilida ustuvor yo'nalishlar bo'yicha islohotlar dasturlari va "O'zbekiston — 2030" strategiyasini amalga oshirish bo'yicha davlat dasturi to'g'risida"gi PF-22-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-8050787>
2. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, 2024. www.stat.uz
3. Xorazm viloyati hokimligi iqtisodiyot boshqarmasi hisobotlari, 2024.
4. "Kichik biznesni rivojlantirish konsepsiyasi", Iqtisodiyot vazirligi, Toshkent – 2023.
5. Abdurahmonov Q. Mehnat bozori va bandlik siyosati. Toshkent: Fan, 2020.
6. Rasulov B. Kichik biznesni rivojlantirishda hududiy omillar. Toshkent, 2022.
7. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. Toshkent: O'zbekiston, 2016.
8. Xorazm viloyati iqtisodiy tahlil markazi, 2024.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
